

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0 2244 1078

เรื่อง 5 ทศวรรษ อาเซียน
ผู้เรียบเรียง นางสาวจิตรา ประยูรวงษ์ บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานห้องสมุด สำนักวิชาการ
ออกอากาศ 27 มกราคม 2561

ในระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา “อาเซียน” หรือ “ประชาคมอาเซียน” เป็นคำที่หลายคนคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี โดยในปี 2560 เป็นวาระครบรอบ 50 ปี ของอาเซียน นับตั้งแต่มีการก่อตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations) หรือ อาเซียน (ASEAN) ตามปฏิญญากรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 ด้วยความมุ่งมั่นที่จะให้เกิดความเสมอภาคและความร่วมแรงร่วมใจเพื่อให้มีสันติสุข ความก้าวหน้า และเสถียรภาพในภูมิภาค ซึ่งมีการริเริ่มการก่อตั้งโดย 5 ประเทศ จนกระทั่งมี 10 ประเทศสมาชิกในปัจจุบัน ได้แก่ กัมพูชา บรูไน ดารุสซาลาม เมียนมา ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ลาว เวียดนาม สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และไทย อาเซียนมีขนาดประชากรกว่า 630 ล้านคน จึงกล่าวได้ว่าอาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา สังคม และการเมือง รวมถึงมีความแตกต่างของระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกก็ได้พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน และมีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องจนก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ได้สำเร็จ เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2558 โดยประกอบด้วย 3 ประชาคมหลัก คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

การดำเนินงานของอาเซียนในช่วง 5 ทศวรรษที่ผ่านมา มีพัฒนาการและความร่วมมือในหลายด้าน แบ่งออกได้เป็น 5 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 (ระหว่าง พ.ศ. 2510-2520) เป็นช่วงที่อาเซียนได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2510 และมีการจัดการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งแรกที่เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อ พ.ศ. 2519 โดยมีการลงนามในเอกสารร่วมกัน ได้แก่ 1) ปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างพหุภาพแห่งชาติอย่างเร่งด่วนด้วยการเพิ่มพูนความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม 2) สนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสันติภาพ มิตรภาพ และความร่วมมืออย่างถาวรระหว่างประชาชนในประเทศสมาชิก และ 3) ความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งสำนักเลขาธิการอาเซียน เพื่อเป็นองค์กรกลางรับผิดชอบและประสานภารกิจต่าง ๆ ของอาเซียน

ช่วงที่ 2 (ระหว่าง พ.ศ. 2521-2530) เป็นช่วงของการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการสถาปนาความสัมพันธ์ภายนอกอาเซียน มีการริเริ่มโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ และส่งเสริมให้มี

การพึ่งพากันระหว่างประเทศสมาชิก รวมทั้งสร้างความร่วมมือกับประเทศภายนอกภูมิภาค โดยเน้นการรับความช่วยเหลือจากประเทศคู่ค้าสำคัญของอาเซียน อาทิ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และประชาคมยุโรป

ช่วงที่ 3 (ระหว่าง พ.ศ. 2531-2540) เป็นช่วงของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ใน พ.ศ. 2535 โดยมีความตกลงว่าด้วยอัตราภาษีพิเศษที่เท่ากัน ซึ่งครอบคลุมสินค้าอุตสาหกรรม สินค้าเกษตรแปรรูป โดยมีความยืดหยุ่นให้แก่สินค้าอ่อนไหว รวมทั้งใน พ.ศ. 2538 ได้มีการลงนามในสนธิสัญญาเขตปลอดอาชุนิวเคลียร์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการริเริ่มการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และมีการประกาศวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 (ASEAN Vision 2020) โดยกำหนดเป้าหมายว่า อาเซียนจะมีรูปแบบความร่วมมือที่พัฒนาใกล้ชิดมากกว่าเดิมภายใน พ.ศ. 2563 นอกจากนี้มีการจัดทำกรอบความร่วมมืออาเซียน+3 เมื่อ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดวิกฤตทางการเงินในเอเชีย หรือที่รู้จักกันในประเทศไทยว่า วิกฤตต้มยำกุ้ง กรอบความร่วมมืออาเซียน+3 นี้ เป็นกรอบความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับ 3 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ โดยเน้นความร่วมมือด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เพื่อรับมือกับวิกฤตเศรษฐกิจและการเงินโลกที่มีในอนาคต

ช่วงที่ 4 (ระหว่าง พ.ศ. 2541-2550) เป็นช่วงที่อาเซียนกับจีนจัดทำปฏิญญาว่าด้วยแนวปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ เพื่อมุ่งรักษาเสถียรภาพและสันติภาพในทะเลจีนใต้ และแก้ไขข้อขัดแย้งโดยสันติวิธีบนพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงมีการลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน ฉบับที่ 2 ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 9 ที่เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย เพื่อเห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียนภายใน พ.ศ. 2563 ซึ่งต่อมาในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 12 ที่เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อ พ.ศ. 2550 ได้มีมติให้เร่งจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้แล้วเสร็จเร็วขึ้น ใน พ.ศ. 2558

ช่วงที่ 5 (ระหว่าง พ.ศ. 2551-2560) เป็นช่วงที่มีการบังคับใช้กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2551 เพื่อเป็นกรอบกฎหมายและทิศทางในการสร้างประชาคมอาเซียน หลังจากนั้นใน พ.ศ. 2552 ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 14 ที่อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้มีการรับรองปฏิญญาชะอำ-หัวหิน ว่าด้วยแผนงานสำหรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียน และใน พ.ศ. 2553 ได้มีการรับรองแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียนให้เป็นหนึ่งเดียวในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านกฎระเบียบ และด้านประชาชน และในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2558 เป็นวันที่ก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการ

ปัจจุบันได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน 2025 (ASEAN Community Vision 2025) และแผนงานประชาคมอาเซียน 2016-2025 ที่มุ่งเน้นการดำเนินงานที่ต่อเนื่องและต่อยอดมาตรการเดิมให้มีประสิทธิภาพ ด้วยการส่งเสริมความร่วมมือทั้งในเชิงลึกและในเชิงกว้างเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน ดึงดูดการค่าการลงทุนจากต่างประเทศ และส่งเสริมให้อาเซียนเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่าโลกได้ สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ของโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้อาเซียนมีการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นประชาคมสำหรับภูมิภาคที่สร้างประโยชน์ให้กับประชาชนอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, สำนักอาเซียน. (กรกฎาคม-กันยายน 2560). 5 ทศวรรษอาเซียน.

วารสารการค้าระหว่างประเทศ, 4(17), 11-13.

กระทรวงการต่างประเทศ, กรมอาเซียน. (2559). **อาเซียน 2025: มุ่งหน้าไปด้วยกัน**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

ธีระ นุชเปี่ยม. (กรกฎาคม-กันยายน 2555). **พัฒนาการและบทบาทของอาเซียน**. สืบค้น 8 มกราคม 2561 จาก

<http://km.moi.go.th/km/asean/politics/politics24.pdf>

ปิติ ศรีแสงนาม. (7 สิงหาคม 2560). **10 เรื่องที่ต้องรู้ของ 50 ปี อาเซียน**. สืบค้น 8 มกราคม 2561 จาก

<https://mgronline.com/daily/detail/9600000080462>

พิษณุ สุวรรณชฎ. (2540). **สามทศวรรษอาเซียน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

รายงาน : ปาฐกถาพิเศษ “50 ปี อาเซียน”. (12 กุมภาพันธ์ 2560). สืบค้น 8 มกราคม 2561 จาก

<https://www.matichon.co.th/news/461154>

สื่อเทศมอง ‘อาเซียน’ ก้าวสู่ทศวรรษที่ 5 ภูมิภาคในภาวะได้ร่มลายมังก. (8 สิงหาคม 2560). สืบค้น

8 มกราคม 2561 จาก https://www.matichonweekly.com/in-depth/article_47693

อรณิช รุ่งธิพานนท์. (2557). **ภูมิภาคนิยมกับอาเซียน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร,

สำนักวิชาการ.